

Danskernes Historie Online

Danske Slægtsforskeres Bibliotek

Dette værk er downloadet fra Danskernes Historie Online

Danskernes Historie Online er Danmarks største digitaliseringsprojekt af litteratur inden for emner som personalhistorie, lokalhistorie og slægtsforskning. Biblioteket hører under den almennyttige forening Danske Slægtsforskere. Vi bevarer vores fælles kulturarv, digitaliserer den og stiller den til rådighed for alle interesserede.

Støt Danskernes Historie Online - Bliv sponsor

Som sponsor i biblioteket opnår du en række fordele. Læs mere om fordele og sponsorat her: <https://slaegtsbibliotek.dk/sponsorat>

Ophavsret

Biblioteket indeholder værker både med og uden ophavsret. For værker, som er omfattet af ophavsret, må PDF-filen kun benyttes til personligt brug.

Links

Slægtsforskeres Bibliotek: <https://slaegtsbibliotek.dk>

Danske Slægtsforskere: <https://slaegt.dk>

147-98

FREDERICIA

LATIN- OG REALSKOLE.

1877.

Indbydelsesskrift

til

Afgangs- og Aarsprøven

i

Fredericia Latin- og Realskole

i Juni og Juli 1877.

Fredericia.

L. M. EIBESCHÜTZ'S BOGTRYKKERI.

1877.

Et Par Ord om Tvedelingen i de lærde Skoler med Hensyn til Undervisningen i Mathematik.

Anskuelighed.

Det er et Spørgsmaal, om den uheldige Tvedeling af de Studerende i sproglig-historisk og matematisk Retning, som er indført ved de lærde Skoler ved Lov af 1. April 1871, ikke hovedsagelig er fremkaldt ved en Feil i den herskende Methode ved Undervisningen i Mathematik og i de Fordringer, der stilles: at man for hurtig gaar over til det Abstrakte, ikke dvæler tilstrækkelig ved det Anskuelige; at man lægger for megen Vægt paa det Formalistiske, ikke nok paa det, som har Betydning i Livet; at man ensidig søger at udvikle Forstandeu ved Opgaver, som tilfredsstille menneskelig Kløgt, mindre tænker paa at lade Mathematikken tjene til at anskueliggjøre den Harmoni, som der er i hele Naturen.

En Del Formler, som i det matematiske Sprog udtrykke Kombinationer af Forestillinger ganske kort ved Bogstaver og Tegn, ere unægtelig betydningsfulde og nødvendige; men det er jo ikke nok, at man formelt kan udlede disse Formler; man maa jo ogsaa med selve Form-

lerne kunne forbinde klare Forestillinger. For at tage et simpelt Exempel udtrykkes et Rektangels Fladeindhold, R , ved Grundlinien, G , og Høiden, H , i den Formel: $R = GH$. Da G og H forestille Linier, er denne Formel for Begynderne tilsyneladende meningsløs, da man ikke kan multiplicere 2 benævnte Tal med hinanden; men de skulle lære: at denne Formel kan betragtes som et kort Udtryk for den Sætning, at et Rektangels Forhold til en Enhed for Flade-maal er sammensat af Grundliniens Forhold til den tilsvarende Længdeenhed og Høidens Forhold til den samme Enhed, at der altsaa ved Bogstaverne maa underforstaaes de respektive Enheder som Divisorer; at, naar f. Ex. $G = 6$ Fod, $H = 8$ Tommer, disse maa bringes til Ensbenævning, men at saa disse Navne falde bort mod Enhedernes Navne, og at der i Stedet derfor kommer den Faktor, 1 Kvadratfod, som var Divisor ved R , saa at der dog kommer til at staa med god Mening: $R = 6 \times \frac{2}{3}$ Kvadratfod.

Saadanne Tankebevægelser, som stadig kunne underforstaaes ved det universelle matematiske Sprog, og som gjøre dette saa betydningsfuldt, kunne ikke udføres med Sikkerhed uden efter mangfoldige Øvelser ved praktiske Opgaver med omhyggelig Redegjørelse for Benævnelserne. Af den Tilbøielighed, der er, til at give Faciter med urigtige eller ufuldstændige Navne, ser man, hvor lidt der sædvanlig agtes paa det, hvorpaa det mest kommer an. Til Begyndelse er Reguladetri den anskueligste Regnemaade. Derhos er det lærerigt og interessant af og til at gaa frem fra det Givne med Mangefold og Parter. Spørges der for at tage et simpelt Exempel: Naar 4 \bar{u} koste 10 Kroner, hvad koste da 29 \bar{u} ? kan der svares: 28 \bar{u} koste 70 Kroner, 1 \bar{u} koster $2\frac{1}{2}$ Kr.; altsaa 29 \bar{u} koste $72\frac{1}{2}$ Kr. Ved mekanisk Regning multipliceres 10 Kr. med 29, og det Udkomne, 290 Kr., divideres med 4; men med 290 Kr. kan

der vanskelig forbindes nogen klar Forestilling. Derimod er 70 Kr. Prisen paa 28 æ og $2\frac{1}{2}$ Kr. Prisen paa 1 æ . Priserne ere stadig proportionale med Varemængderne. Derved indøves tillige Forestillingen om Proportionalitet, som spiller en saa gennemgribende Rolle i Naturlæren og i selve Matematikken. Det er saa meget nødvendigere, som mange Forfattere i begge disse Videnskaber ikke altid i deres Udtryksmaade holde paa, at der til en Proportion høre 4 Størrelser. Desuden er denne Fremgangsmaade ofte brugbar til hurtige omtrentlige Beregninger. Vil man f. Ex. have en tilnærmet Værdi for Maanens Hastighed i dens Bane omkring Jorden, kan man sige:

i 27 Dage løber Maanen	314159 Mile,
i 3 — » —	34907 —
i 8 Timer » —	3879 —
i 1 — » —	485 —
i 1 Minut » —	8 —
i 1 Sekund » —	3200 Fod.

Formalisme.

Naar Eleverne derimod for hurtig nødes til at gaa over til det Abstrakte og ikke med det matematiske Sprogs Betegnelser kunne forbinde klare Forestillinger, saa falde efterhaanden de Fleste fra og tro, at de ikke kunne lære Matematik, og saaledes synes der at være banet Vei for Tvedelingen.

Derved er da den formalistiske Retning kommen til fuld Udvikling i den matematiske Afdeling. Der læres analytisk Geometri, som gaar ud paa at udtrykke Linier ved Ligninger og saa af disse Ligninger at udlede Egenskaber ved Linierne, Egenskaber, som dog sædvanlig findes meget nemmere ved umiddelbar Betragtning af Linierne selv. Derved faar man rigtignok mangfoldige Gange be-

kræftet, at de samme Love, som gjælde for de arithmetiske Operationer, gjælde for Operationer med Linier. Disse Love kunne dog næppe kaldes Naturlove, da de kun handle om Hjælpemidler for den menneskelige Tænkning, have da især formalistisk Interesse.

Saa er der i den matematiske Afdeling, medens den sproglig-historiske udvider sin Synskreds ved Beskjæftigelse med Oldtiden, et alvorligt Arbejde med at tegne og beregne tænkte Kombinationer af Legemer, som ikke synderlig ligne Noget i den virkelige Verden, og som maaske kunne have nogen Interesse for vordende Ingenieurer, men næppe f. Ex. for vordende Læger. Endelig læres der nogle Dele af Arithmetikken, som ikke have synderlig Interesse i og for sig, men vel som Indledning til Differential- og Integralregning. Denne Regnemaade har nu ganske vist stor Betydning for Polyteknikere, naar de først dermed kunne forbinde klare Forestillinger; men disse Forestillinger erhverves først ved Fagstudier, som altsaa burde gaa forud for eller ved Siden af de indledende formalistiske Udviklinger. Vordende Læger have saa meget Andet at lære efter ganske andre Metoder og have senere et saa stort Ansvar for deres Virksomhed, at de næppe nogensinde ville faa Brug for Indledningen til Differential- og Integralregning. Ligesaa vil det vel i Reglen gaa dem, der tage statsvidenskabelig Examen, og de fleste Andre, som ikke blive Polyteknikere. Resultatet vil altsaa rimeligvis blive, at de matematiske Afdelinger i de lærde Skoler blive smaa Forskoler til den polytekniske Lærestanstalt med Historie, Fransk, Oldnordisk og Dansk i Stedet for et supplerende Fagstudium. Det synes da rimeligt at samle disse mange kostbare Smaaskoler til 1 Skole med Lærere, som enten undervise i Differential- og Integralregning eller i specielle Kundskabsgrene, hvorpaa

denne Regnemaade finder Anvendelse. Mange Lærere ved de lærde Skoler kunne jo være meget dygtige Pædagoger uden at have saa megen Sands for det Tekniske eller for det Formalistiske.

Hvad den sproglig-historiske Afdeling angaar, da kan man vel nok lære den det Væsentligste af Naturlære og Astronomi, naar den har opfyldt de Fordringer, der stilles ved 4de Klasses Hovedexamen, især naar der tillige forudskikkes nogle Brudstykker af Trigonometri og Stereometri. Men det Værste er den moralske Indflydelse, som Tvedelingen har paa de Studerende i denne Afdeling, at de faa den Tro, at Mathematikken ikke længere er for dem, netop paa det Tidspunkt, da de have begyndt at forstaa at anvende den og skulle anvende den til disse Videnskaber. Naar man f. Ex. for at vise, hvorledes Newton fandt sin store Tanke om den almindelige Tiltrækning bekræftet ved Maanens Fald mod Jorden, udvikler Formlen for den midtpunktsøgende Kraft ($k = h^2 : r$), er der Intet til Hinder for, at de kunne forstaa denne lette Udvikling; men man savner de Mathematiske, som beredvillig gaa ind paa de tilhørende Beregninger og Operationer med Benævnelserne.

Forsoning.

Efter Anordningen af 1850 kunde man godt bruge Mathematikken saaledes til at belyse de universelle Naturlove og mange praktiske Forhold af Livet uden at opholde sig saa meget ved det Formalistiske, saa at der endda blev god Tid baade til Latin og Græsk. Det vilde da være heldigt, om man snart kunde vende tilbage til denne Anordning, maaske med nogle Modifikationer. Som en saadan vilde jeg foreslaa for at klare de geometriske Forestillinger at give Tegneundervisningen en saadan Retning, at man tidlig gik over til Projektionstegning af simple

Legemer, ikke af Legemer, som tænkes at gjennembryde hinanden, eller med Bestemmelser af Spor og Skjæringslinier, som der øves i nuværende 5te og 6te Klasses matematiske Afdelinger, og som ere pinagtige for de Fleste, men med Legemerne for Øje efter 1 Hovedprincip (at et Punkts 2 Billeder skulle ligge i samme lodrette Linie). Denne Tegnemaade er saa let, især naar der anvendes Architectpapir, at den allerede kan begynde i nuværende 1ste Klasse, og den interesserer næsten alle Elever særdeles.

Som Exempel paa en Forestilling, der klares ved saadan Tegning, kan anføres en Skrue, der sædvanlig fremstilles som en Cylinder, hvorom der er viklet et Skraaplan med Kanten mod Cylinderen. Det er jo aabenbart, at et Skraaplan ikke kan vikles paa denne Maade uden at gaa i Stykker eller forvrides; men efter en genetisk Betragtning beskrives en skarp Skrue, naar en ligebenet Trékant, med sin Grundlinie beliggende i et Rektangels ene Side, bevæges ensformig langs denne Side, medens Rektanglet drejes ensformig omkring den modstaaende Side, idet Trekanten ved hver Omdreining forskydes saa langt som dens Grundlinie. Dertil kan der naaes med 1 Time ugentlig i 2den Kl., hvor Tiden endnu ikke er saa optagen, men hvor der snarere er Trang for nogen nyttig praktisk Beskæftigelse.

For Realister kunde dertil i 3die Kl. slutte sig en let Maade efter Dr. Joh. Müller at tegne tilsvarende perspektiviske Billeder, ligeledes efter 1 Hovedprincip. Med 1 Time ugentlig kan der naaes paa denne Maade at tegne simple fysiske Apparater, hvorved der gjøres Bekjendtskab med disse ganske anderledes end ellers. Ved saadanne Øvelser lettes da Studiet af Plangeometrien, de paafølgende stereometriske Beregninger og Opfattelsen af fysiske For-

hold. Derhos have de Interesse i og for sig ved deres universelle Betydning.

Derhos maatte Regneøvelserne ikke for længe være blot mekaniske og navnlig gaa ud paa en fuldstændig Redegjørelse for Benævnelserne baade skriftlig og mundtlig. Naar der saaledes forud for og ved Siden af Matematikkens formelle Udvikling, som ikke kan undværes, og som indledes i nuværende 1ste Klasse, gik en livlig Beskæftigelse med (genetisk) Beskrivelse og Tegning af geometriske Lægemer samt med Forhold og Proportioner i benævnte Tal, vilde der formentlig bedre, efterhaanden som Formlerne fremkomme, dermed kunne forbindes klare Forestillinger og kunne gøres Rede for de deri underforstaaede Enheder og de derved angivne Forhold, at f. Ex. en Bogstavdivisor angiver et omvendt Forhold. Derefter vilde da de mangfoldige Anvendelser komme af sig selv, og Matematikken vilde snarere faa sin rette Betydning for den almindelige Dannelse og for Livet.

En saadan Tendens ved Undervisningen i Mathematik til at begynde med det Anskuelige med megen praktisk Beskæftigelse og omhyggelig Redegjørelse derfor vilde ogsaa gjøre denne Undervisning mere frugtbringende for dem, der med 15 Aars Alderen forlade Studeringerne: sædvanlig i 3die Klasse, hvor dog en Gang det Abstrakte maatte blive mere fremherskende.

KRARUP HANSEN.

Skoleefterretninger.

Oprettelsen af en 6te studerende Klasse gjorde fra Skoleaarets Begyndelse en ny Udvidelse af Lokalet nødvendig. Denne er bleven iværksat ved at forlænge den østre Fløj saaledes, at der for neden dannedes et Klasseværelse af passende Omfang, for oven et Bibliotheksværelse.

Paa Foranledning af et herfra indgivet Andragende er der fra indeværende Finansaar af blevet bevilget en Sum af 500 Kroner til Forøgelse af Skolebibliotheket.

Fra 1ste August 1876 at regne har Bestyrelsesraadet ansat Hr. Seminarist *A. F. Tranberg*, Lieutenant i Artilleriet, som fast Lærer ved Skolen.

Undervisningsfagene have i det forløbne Aar været fordelte mellem Lærerne paa følgende Maade:

<i>Bestyreren</i> : Latin, Græsk og Historie i Klasse 6, Græsk og Historie i 5, Latin og Græsk i 4, ialt	29 Timer.
Hr. Overlærer <i>Krarup Hansen</i> : Matematik og geom. Tegning i Kl. 4, 3, 2, samt hele Naturlæren, ialt	28 Timer.
Hr. Capitain <i>Vaupell</i> : Engelsk; Tysk i Kl. 6, 5, 4, 3, 1 og Underkl. 1, Fransk i 4, Historie og Geografi i 4 og 3, ialt	33 Timer.

Hr. Cand. philol. <i>J. Møller</i> : Latin i Kl. 5, 3, 2, Græsk i 3, Oldnordisk i 6 og 5, ialt . . .	33 Timer.
Hr. Cand. phil. <i>Buch</i> : Latin i Kl. 1, Dansk i 2, Tysk i 2 og Underkl. 2, Regning i Un- derkl. 1 samt hele Naturhistorien, ialt . . .	33 Timer.
Hr. Cand. phil. <i>F. Møller</i> : Dansk i Kl. 6 og 5, Fransk i 3, 2, 1 og Underkl. 2, Historie i 2, 1 og Underkl. 2 og 1, Mathematik og geom. Tegning i Kl. 1, ialt	31 Timer.
Hr. Lieutenant <i>Tranberg</i> : Dansk, Religion og Geografi i begge Underklasser, Dansk i Kl. 1, Religion og Skrivning i 2 og 1, Regning i Underkl. 2	33 Timer,
Hr. Auditeur <i>Møller</i> : Fransk i Kl. 6 og 5 . . .	4 Timer.
Hr. Oversergent <i>Poulsen</i> : Skrivning i Underkl. 2 og 1	7 Timer.
Hr. Pastor <i>Gøtzsche</i> : Religion i Kl. 6 og 5 . . .	1 Time.
Hr. Katechet <i>Valcur</i> : Religion i Kl. 3	1 Time.
Hr. Lærer <i>Bielefeldt</i> : Tegning i Underkl. 2 og 1	4 Timer.
Hr. Organist <i>Petersen</i> : Sang	3 Timer.
Hr. Sagfører <i>Rothe</i> : Dansk i Kl. 4 og 3, Geo- grafi i Kl. 2 og 1	8 Timer.

Ledelsen af Gymnastikundervisningen har efter Hr. Capitain *Raabyes* Bortflytning først Hr. Capitain *Wilden-radt*, dernæst Hr. Capitain *Krabbe* vist Skolen den store Tjeneste at overtage.

Det ugentlige Timetal, som hvert Fag har havt, ses af nedenstaaende Tabel.

	Kl. 6:	Kl. 5:	Klasse 4: St. F. R.	Klasse 3: St. F. R.	Klasse 2: St. F. R.	Klasse 1: St. F. R.	Underkl. 2:	Underkl. 1:	Sum af Læretim.
Dansk	2	2	2	2	3	3	4	6	22
Oldnordisk . . .	2	2	»	»	»	»	»	»	4
Tysk	1	1	2 2	2 2	2 2	2 1	3	4	21
Fransk	3	3	3	3	3	3	5	»	21
Engelsk	»	»	3	3	4	» 4	»	»	11
Latin	9	10	7	7	7	6	»	»	46
Græsk	5	5	5	5	»	»	»	»	15
Religion	1	1	»	1	2	2	2	2	10
Historie	4	4	2 2	2 2	2	2	2	2	16
Geografi	»	»	2	2	2	2	2	2	10
Naturhistorie . .	»	»	2	2	2	2	2	2	12
Mathematik og Regning	»	»	6	6	6	6	5	5	34
Tegning	»	»	1	1	1	1	2	2	7
Naturlære	3	3	3	3	»	»	»	»	6
Skrivning	»	»	»	»	1	2	3	4	10
Sum af Discipeltimer	30	31	42	43	37	36	30	29	

Ved forrige Skoleaars Ende udgjorde Disciplenes Antal 98. Af disse udgik 5, efter at have bestaaet Realafgangs-examen. Derimod optoges 25 nye Disciple, saa at det hele Antal af dem, som har nydt Undervisning i indeværende Skoleaar, udgjør 118. Men heraf udgik 12 i Aarets Løb (særlig efter Konfirmationen), nemlig S. Jessen og L. Schmit af 3die Klasse, J. Høyrup, V. Baumann, R. Westergaard, J. Petersen, C. Larsen af 2den, E. Petersen, H. Conrau, J. Jensen, H. Bennedsen af 1ste, samt W. Gjerulff af 1ste Underklasse. Der er saaledes for Øjeblikket 106 Disciple (74 indenbys, 32 udenbys) i Skolen. Herunder anføres deres Navne, de tre øverste Klassers i alfabetisk Orden, de øvriges med det Nummer, som de

gjennemsnitlig have havt indtil Maj. (For de nyoptagnes Vedkommende er Faderens Stilling anført i Parenthes.)

6te Klasse. 1 Johan Bloch. 2 Valdemar Bloch. 3 Caspar Christiansen. 4 Henrik Clausen. 5 Eiler Dahl. 6 Jørgen Krabbe.

5te Klasse. 1 Christian Geill. 2 Carl Hassing. 3 Frederik Kaarsberg. 4 Heinrich Hansen Slot.

4de Klasse. 1 Viggo Fangel. 2 Theodor Gries. 3 Henning Gøtzsche. 4 Niels Kjersgaard. 5 Valdemar Lorenzen. 6 Valdemar Mørch. 7 Niels Schjöth.

3die Klasse. 1 Mads Henningsen. 2 Gustav Borchsenius. 3 Peter Thuesen. 4 Anker Friis (Gaardejer F.). 5 Vilhelm Vaupell. 6 Peter Berthelsen. 7 Frederik Ibsen. 8 Carl Bloch. 9 Nikolaj Høyrup. 10 Erik Krabbe. 11 William Ibsen. 12 Peter Egtved.

2den Klasse. 1 Niels Jepsen. 2 Emil Hendrichsen. 3 Albert Rudolfsen. 4 Peter Hansen (Gaardejer H.). 5 Peter Andersen. 6 Jakob Holm. 7 Ernst Borchsenius. 8 Carl Theilgaard. 9 Andreas Seidelin. 10 Laurits Justesen (Gaardejer J.). 11 Livinus Dujardin. 12 Carl Borchsenius. 13 Viggo Gad (Pastor G.) 14 Osvald Schmit. 15 Carl Wilkens.

Iste Klasse. 1 Christian Løppeuthin. 2 Knud Jensen. 3 Julius Jakobsen. 4 Viggo Wilkens. 5 Johannes Høyrup. 6 Mads Kjær. 7 Ludvig Petersen. 8 Lauritz Thygesen. 9 Alfred Bloch. 10 Alfred Glahn. 11 Johannes Simmelkier. 12 Niels Basse Fønss. 13 Lauritz Rasmussen. 14 Johannes Møller. 15 Christian Loehr. 16 Carl Petersen. 17 Niels Westergaard. 18 Johan Poulsen.

2den Underklasse. 1 Einar Kyhl. 2 Vilhelm Fryd (afd. Mægler F.). 3 Johannes Gøtzsche. 4 Knud Søndergaard. 5 Alfred Petersen. 6 Hans Gøtzsche. 7 Carl

Egtved. 8 Billy Thalbitzer. 9 Erik Nyborg (Læge N.)
 10 Jørgen Michelsen. 11 Aage Güldencrone (Baron G.).
 12 Peter Bielefeldt. 13 Carl Münster. 14 Carl Lorenzen.
 15 Herluf Trolle. 16 Niels Madsen Christensen. 17 Ju-
 lius Nielsen. 18 Axel Andersen. 19 Theodor Rasmussen.
 20 Marius Cohr. 21 Peter Buhl. 22 Ole Peter Nielsen.
 23 Oluf Knudsen (Gaardejer K.).

Iste Underklasse. 1 Christian Henningsen (Avls-
 bruger H., Medlem af Byraadet). 2 Laurits Ottesen (To-
 baksfabrikant O.). 3 Hans Borchsenius (Proprietær B.).
 4 Peter Madsen (afd. Høker M.). 5 Vilhelm Pagh
 (Sagfører P.). 6 Axel Jespersen (afd. Stabssergent J.) 7
 Gert Seidelin. 8 Peter Hagen (Telegrafingenieur H.). 9
 Ludvig Stoustrup (Kjøbmand S.). 10 Julius Petersen
 (Kjøbmand P.). 11 Thorvald Poulsen (Husmand P.) 12
 Christian Rasmussen. 13 Axel Krabbe (Capitain K.). 14
 Frederik Møller (Smedemester M.). 15 Vilhelm Hansen
 (Bager H.). 16 Gustav Voss (Capitain V.). 17 Frederik
 Krohn. 18 Christian Trabolt. 19 Lauritz Schibler (Vin-
 handler S.). 20 Verner Borchsenius (Broder til Nr. 3
 samt til Nr. 7 og 12 i 2den Kl. og Nr. 2 i 3die Kl.).
 21 August Fryd (Broder til Nr. 2 i 2den Underkl.).

I Aarets Løb er følgende Stof gennemgaaet i de
 forskjellige Klasser:

Dansk. *Iste Underklasse.* Wulfs Læsebog for de la-
 vere Klasser er benyttet til Oplæsning og Gjenfortælling.
 Af Sproglæren ere de letteste Dele mundtlig indøvede
 (navnlig Ordklasserne, Verbernes Tider, Pronomina og den
 enkelte Sætnings Dele). Digte ere lærte udenad efter
 Læsebogen. To Stile ugentlig, dels Diktat, dels Gjenfor-
 tælling. — *2den Underklasse.* Samme Læsebog benyttet
 til Oplæsning, Gjenfortælling og Analyse. Digte ere lærte

udenad. To Stile ugl. væsentlig Gjenfortælling. — *1ste Klasse.* Wulfs Læsebog 3die Del. Bojesens Grammatik. En à to Stile ugl. mest Gjenfortælling. — *2den Klasse.* Oplæsning af Nordens Guder. Ørvarodds Saga og Aladdin. Fremdeles grammatisk Analyse. En Stil ugentlig, næsten udelukkende Gjenfortælling. Dorphs Omrids af den nordiske Mythologi. — *3die Klasse.* Oplæsning af Holberg (Komedier), Wessel (Kjærlighed uden Strømper m. m.), Øehlenschlæger (Hakon Jarl, Hroars Saga), Hertz, Hauch, Andersen. En Stil ugentlig. — *4de Klasse.* Oplæsning af Holberg, Wessel, Baggesen, Oehlenschlæger, Grundtvig. Kort Udsigt over Literaturhistorien fra Holberg tillige med mundtlige Meddelelser om Forfatternes Liv. En Stil ugentlig. — *5te og 6te Klasse.* Literaturhistorien fra 1750 til vore Dage. En Stil hveranden Uge. Blandt de forelagte Opgaver nævnes: Normannertogenes Aarsager og Følger. Hvorvidt er den Sætning rigtig: patria est ubicunque bene. Aarsagerne, hvorfor Schweiz har kunnet erhverve og bevare sin Uafhængighed. Forholdet mellem Dansk og Tysk i sidste Halvdel af forrige Aarhundrede. Nyttens af Sprogstudiet. Sammenliguing mellem Hellenernes og Romernes Aandsliv. Kelternes Historie. En Charakteristik af Ewald og hans Betydning i Literaturen. Forholdet mellem Sparta og Athen fra Perserkrigene til den peloponnesiske Krig. Det evropæiske Ligevægts-systems Oprindelse og Udvikling. — I Oldnordisk har 5te Klasse læst Iversens Grammatik og Wimmers Læsebog S. 1—35; 6te Klasse repeteret Grammatiken og læst Wimmers Læsebog S. 1—35, 73—104 (Skjaldeversene ere forbigaaede ved Repetitionen).

Tysk. *1ste Underklasse.* Kapers og Simonsens Læsebog for Begyndere, S. 1—10, 24—34, 45—72. Grammatikens Begyndelsesgrunde mundtlig indøvede. — *2den*

Underklasse. Samme Læsebog S. 55—96. Simonsens Læsebog for Mellemlasser S. 1—29. Substantivers, Adjektivers og Verbers Bøjning efter Simonsens Grammatik. — *1ste Klasse.* Simonsens Læsebog S. 111—162. Af Digtene Nr. 12—14, 19—23. Formlæren til Adverbier. Realisterne desuden Toepfers Stiløvelser 1ste Afd. og det meste af 2den Afd. — *2den Klasse.* Simonsens Læsebog S. 159—174, 182—214, 231—257, samt 23 af Digtene. Det vigtigste af Formlæren. Realisterne desuden mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk. — *3die Klasse.* Schiller Jungfrau v. Orleans, Hauff Lichtenstein (100 Sider.) Grammatiken repeteret. Realisterne to Stile ugl. — *4de Klasse.* Göthe Götz v. Berlichingen, Schiller Wallenstein, Jürs og Rungs Digtsamling (40 Sider), samt Maanedslæsning af Hauffs Lichtenstein (175 Sider). Realisterne 2 Stile ugl. — *5te og 6te Klasse.* Hauff Jud Süsz, Hoffmanns Klein Zaches. Fibigers Anthologi. Meddelelser af den tyske Literaturs Historie.

Fransk. *2den Underklasse.* Pios Læsebog for Begyndere S. 2—30. Det vigtigste af den regelrette Formlære. — *1ste Klasse.* Sicks Læsebog for Begyndere S. 62—95. Sicks Læsebog for Mellemlasser S. 19—31, 55—67. Den regelrette Del af Formlæren, samt de hyppigste uregelrette Verber efter Ingerslevs Grammatik. — *2den Klasse.* Sicks Læsebog for Melleml. S. 66—77, 90—141. Af Formlæren navnlig de uregelrette Verber. — *3die Klasse.* Borrings Album littéraire S. 1—143. Formlæren repeteret. Mundtlige Øvelser efter Sibberns Stiløvelser. — *4de Klasse.* Borrings Album S. 100—176, 234—261. Maanedslæsning: Michaud 1e croisade og Thiers L'expédition d'Egypte foruden 50 Sider Extemporallæsning i Borrings Album. Formlæren samt Dele af Ordføjningslæren. Mundtlige Øvelser og Stile efter Sick 1ste Afd. — *5te og*

6te Klasse. Vigny Cinq Mars sidste Halvdel. Scribe Un verre d'eau. Barante Jeanne d'Arc. Petites pièces. Grammatiken efter Pio, mundtlig og skriftlig Oversættelse efter Sick, henholdsvis 1ste og 2den Afdeling.

Engelsk. *1ste Klasse.* Mammars Bible stories. Listovs Ledetraad. De blandede Øvelser skriftligt. — *2den Klasse.* Walter Scott Tales of a grandfather. Listovs Læsestykker og Stileøvelser 2den Afd. So Stile om Maanedens. — *3die og 4de Klasse.* Marryat The tree cutters. Washington Irving Sketch book (70 Sider). Sheridan The rivals. Extemporallæsning i Herrigs Anthologi. (80 Sider). Listovs Stileøvelser mundtlig og skriftlig.

Latin. *1ste Klasse.* Forchhammers Læsebog. Blochs Læsebog 10 Sider. Det vigtigste af Formlæren. — *2den Klasse.* Cæsar de b. G. 7de Bog. Formlæren og Casuslæren. Stil efter Iversen til S. 70. — *3die Klasse.* Cæsar de b. G. 4de og 5te Bog. Ovids Metam. Deucalion, Europa, Cadmus, Ino og Athamas, Cadmus's Forvandling, ialt ca. 500 Vers. Ciceros 1ste Tale mod Catilina. Stil efter Iversen. Dorphs Mythologi. — *4de Klasse.* Livius 26de Bog. Cicero p. Roscio. Virgil 1ste Bog. Grammatiken repeteret. To Timer ugl. mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk. — *5te Klasse.* Livius 33te Bog. Ciceros Taler mod Catilina 2 og 4, for Ligarius og for Deiotarus. Cicero Cato major. Virgil Æn. 1ste og 2den Bog. Horats's Oder 1ste og 2den Bog i Udvalg. Kursorisk Læsning af Livius. Mundtlig og skriftlig Oversættelse fra Dansk samt Versioner efter Whittes Opgaver. — *6te Klasse.* Ciceros 2den og 4de catilinariske Tale, samt Talerne for Ligarius og Deiotarus. Seneca de providentia. Plinius's Breve i Udvalg efter Flemmer. Horats's Breve og et Udvalg af Oderne. Madvigs Carmina selecta: Catul

(undt. x.), Tibul og Martial. Version efter Henrichsen. Kursorisk Læsning af Livius, Vellejus, Gellius.

Græsk. *3die Klasse.* Bergs Formlære og Forskole. Xenophons Anabasis 1ste Bog Cap. 1—2. — *4de Klasse.* Xenophons Anabasis 1ste Bog og Homers Odyssee 12te Bog. Bergs Formlære. — *5te og 6te Klasse.* Homers Odyssee 1, 2 og 4. Herodot 7de Bog Cap. 138—239. Lukians Charon. 5te Kl. desuden Lukians Alektryon, 6te Kl. desuden Aristophanes's Skyer, Udvalg efter Petersens Anthologi.

Religion. *1ste Underklasse.* Det gamle Testamente efter Balslev. Psalmer. — *2den Underklasse.* Det nye Testamente efter Balslev. De 10 Bud. Psalmer. — *1ste Klasse.* Balslevs Katechismus 1., 2., 3. Art. Fader vor. Daabens Sakramente. Assens Bibelhist: Det gamle Testamente. Psalmer. — *2den Klasse.* Balslevs Katechismus: de 10 Bud, 3 Artikel, Fader vor, Sakramenterne. Assens Bibelhist. Det gamle Testamente. Psalmer. — *3die Klasse.* Apostlenes Gjerninger. — *5te og 6te Klasse.* Apostlenes Gjerninger Cap. 9 til 20 i Grundsproget. En Oversigt over Kirkehistorien fra Reformationen.

Historie. *1ste Underklasse.* Den gamle Historie efter Kofod. — *2den Underklasse.* Middelalderen og den nyere Historie til Revolutionen. — *1ste Klasse.* Den gamle Historie efter Bloch. — *2den Klasse.* Middelalderen efter samme. — *3die og 4de Klasse.* Blochs Lærebog 2den Del sidste Halvdel. Realisterne af 3die Kl. have desuden repeteret Oldtiden og Middelalderen. Realisterne af 4de Klasse hele Historien. — *5te Klasse.* Middelalderen og den nyeste Historie. — *6te Klasse.* Hele Historien efter Thriges og Blochs Lærebøger.

Geografi. *1ste Underklasse.* Erslev Læreb. Nr. 4 forfra til Nederlandene. — *2den Underklasse.* Samme

Bogs sidste Halvdel. — *1ste Klasse*. Erslevs Lærebog Nr. 2 1ste Halvdel. — *2den Klasse*. Samme Bog til Østerrig. — *3die Klasse*. Samme Bog fra Mellemeuropa til Asien. *4de Klasse*. Hele Geografien.

Naturhistorie. *1ste Underklasse*. Pattedyr og Fugle efter Sahlertz. — *2den Underklasse*. Samme Bog fra Krybdyrene til Enden. — *1ste Klasse*. Pattedyrene efter Lütken. Vaupells Botanik: 1ste Del af Indledningen og de frikronbladede Planter. — *2den Klasse*. Pattedyr og Fugle efter Lütken. Vaupells Botanik: 1ste Del af Indledningen; de helkronede og kronløse, samt enkimbladede og blomsterløse Planter. — *3die Klasse*. Mennesket, Fiskene og Leddyr efter Lütken. Vaupells Botanik: 2den Del af Indledningen, enkimbladede og blomsterløse Planter. — *4de Klasse*. Hele det naturhistoriske Pensum.

Mathematik og Regning. *1ste Underklasse*. Hansens Regnebog 1ste Del, samt Begyndelsen af Brøk. — *2den Underklasse*. Brøk og Reguladetri efter Bokkenheuser. Hovedregning. — *1ste Klasse*. Reguladetri efter Bokkenheuser. Krarup Hansens Arithmetik 1ste Del til Proportion. Beskrivelse af geom. Legemer med tilhørende Projektionstegning efter Krarup Hansens Anvisning. — *2den Klasse*. Krarup Hansens Arithmetik 1ste Del med tilsvarende Regneøvelser. Mundts Geometri indtil 5te Kapitel. Realisterne have fortsat geometrisk og perspektivisk Tegning efter Krarup Hansens Anvisning. — *3die Klasse*. Krarup Hansens Arithmetik 2den Del: Rødder, Ligninger af 2den Grad indtil Homogeneitet. Tilsvarende Regneøvelser. Mundts Geometri indtil S. 111. Realisterne have fortsat geometrisk og perspektivisk Tegning. — *4de Klasse*. Mundts Geometri og Krarup Hansens Arithmetik ere læste ud og repeterede. En Mængde Opgaver ere regnede og udførte skriftlig med Forklaring.

Naturlære. *3die Klasse.* Schmidts Lærebog i Physik undtagen Magnetisme og Elektricitet. — *4de Klasse.* Hele Schmidts Physik og Jespersens uorganiske Chemi. — *5te Klasse.* Schmidts Physik fra Magnetisme. Jørgensens Astronomi og sammes Brudstykker af Stereometri og Trigonometri. *6te Klasse.* Schmidts Physik, Jørgensens Astronomi og Brudstykker af Ster. og Trigon.

Skolepengene udgjøre for begge Underklasser 72 Kroner aarlig, for 1ste og 2den Klasse 100 Kroner, for 3die og 4de Klasse 120 Kroner, for 5te Klasse 144 Kroner og for 6te Klasse 168 Kroner med Tillæg af Brændepenge (6 Kr.). For flere Brødre afkortes Skolepengene saaledes, at der for den 2den Broder betales $\frac{3}{4}$ af den fulde Betaling, for den 3die $\frac{1}{2}$, for den fjerde $\frac{1}{4}$, medens de følgende gaa frit.

Fri Skolegang er af Bestyrelsesraadet tilstaaet *J. Krabbe, C. Geill, P. Thuesen, P. Berthelsen, J. Jacobsen* og *E. Kyhl*; af Skolekommissionen *L. Dujardin* og *L. Ottesen*; af Byraadet *C. Hassing* og *A. Jespersen*; af Amsraadet *N. Schjøth, Th. Grics* og *N. Høyrup*. Fremdeles er Nedsættelse i Skolepengene af Bestyrelsesraadet indrømmet *P. Andersen* og *P. Egtved*. Extraordinære Gratister ere *V. Bloch* og *V. Vaupell*.

Det Moltkeske Legat for Embedsmænds Sønner oppebæres af *J. Krabbe, H. Clausen* og *B. Thalbitzer*, det Bruunske af *F. Kaarsberg*.

Herunder meddeles et Udtog af Skolens Regnskab for Aaret 1876.

Indtægt.

Beholdning fra det foregaaende Aar	483 Kr. „ Ø.
Tilskud fra den almindelige Skolefond	5000 — „ —
Tilskud fra Fredericia Kommune	800 — „ —
Tilskud fra Amtsskolefonden	400 — „ —
Legater	400 — „ —
Renter	1 — „ —
Disciplenes Kontingent	7809 — 77 —
	<hr/>
	Sum 14893 Kr. 77 Ø.

Udgift.

Lærernes Lønning	11340 — 70 —
Undervisningsrequisiter	175 — 50 —
Bogbinder- og Bogtrykkerregning	89 — 45 —
Brændsel	464 — „ —
Skatter og Afgifter	125 — 2 —
Rengjøring	120 — „ —
Bygningen og Inventariet	1914 — 61 —
Assurance	6 — „ —
Budløn	48 — „ —
Regnskabsføringen	24 — „ —
Forskjellige Udgifter	173 — 30 —
Indestaaende i Sparekassen	26 — 19 —
Kontant Beholdning	387 — „ —
	<hr/>
	Sum 14893 Kr. 77 Ø.

Til Realafgangsexamen af højere Grad, som afholdtes i Juni—Juli f. A. indstilledes følgende fire Disciple: *Emanuel Harksen*, Søn af Hr. Bøgholder Harksen, *Andreas Høyrup*, Søn af Hr. Proprietær Høyrup, *Hans Jespersen*, Søn af afd. Stabssergent ved Ingenieurerne Jespersen og *Agner Torm*, Søn af Hr. Bankkasserer Torm i Flensborg. De bestode alle. Udfaldet af Prøven meddeles paa omstaaende Side.

Den med Realafgangsexamen af højere Grad lige stillede Hovedexamen for 4de studerende Klasse fuldenndtes med det nedenfor angivne Udfald af følgende fem Disciple: *Christian Geill*, Søn af Hr. Lærer Geill i Kolding, *Carl Hassing*, Søn af Hr. Bager Hassing, *Olaf Ibsen*, Søn af Hr. Apotheker Ibsen, *Frederik Kaarsberg*, Søn af Hr. Stationsforvalter Kaarsberg, og *Heinrich Hansen Slot*, Søn af afd. Gjæstgiver Hansen i Kolding.

Fremdeles aflagde *H. M. Rüttel* den for Privatister anordnede Forprøve for Afgangsexamen med 27 Points (Minimum 15).

Paa Undervisningsinspektionens Vegne overværede Hr. Professor Steen og Hr. Docent Dr. Vilh. Thomsen ovennævnte Prøver. Desuden gjorde Dhrr. Pastor Gøtzsche, Pastor Dall, Læge Søeborg, Oberst Fogh, Capitain Lorenzen og Capitain Sørensen Skolen den Ære at overvære og bedømme Udfaldet af Prøven i forskellige Fag.

4de Klases Hovedexamen.

	Dansk Stil.	Tysk.	Fransk.	Latin.	Græsk. 2Naturl.	Historie	Geo- graf.	Natur- historie.	Arith- metik.	Geo- metri.	Points.
Geill	g.	mg.	g+	mg÷	g+	mg+	mg÷	mg÷	mg.	mg÷	69
Hassing	mg+	ug.	ug.	mg+	ug÷	ug.	ug.	mg.	mg÷	mg.	82
Ibsen	tg+	g+	mg.	g÷	2g	g+	g.	g+	mdl+	tg.	40
Kaarsberg	g.	mg.	mg.	g+	mg.	ug.	ug÷	mg.	g÷	g÷	67
Slot	mg÷	mg.	g+	mg.	ug÷	ug.	g+	ug÷	mg÷	mg.	75

Realafgangsexamen.

	Dansk Stil.	Tysk.	Fransk.	En- gelsk.	Historie	Geo- graf.	Natur- historie.	Arith- metik.	Geo- metri.	Naturl.	Points.
Harksen	g+	g÷	mg÷	mg.	mg.	mg+	g÷	tg.	tg.	g÷	53
Høytrup	mg÷	mg÷	mg.	mg.	ug÷	mg.	g.	mg÷	mg.	g.	72
Jespersen	mg÷	g+	mg÷	g+	ug.	ug÷	ug.	tg÷	g+	ug.	65
Torm	g+	mg.	ug÷	mg+	ug.	ug.	mg.	ug.	mg.	ug.	81

Afgangs- og Aarsprøven afholdes i følgende Orden:

Fredag d. 15. Juni.

6 Klasse. Dansk Stil (bekj. Stof) Kl. 8—12. Fransk Stil Kl. 4—8.

4 Kl. Dansk Stil Kl. 8—12. Latinsk og Tysk Stil Kl. 4—8.

Lørdag d. 16. Juni.

6 Kl. Version Kl. 8—12. Dansk Stil (fri Opgave) Kl. 4—8.

4 Kl. Skriftlig Arithmetik Kl. 8—12. Skriftlig Geometri Kl. 4—8.

Mandag d. 18. Juni.

4 Realkl. Tysk og Fransk Kl. 8.

Tirsdag d. 19. Juni.

4 Realkl. Historie og Geografi Kl. 9.

Onsdag d. 20. Juni.

6 Kl. Græsk Kl. 4.

Torsdag d. 21. Juni.

6 Kl. Oldnordisk Kl. 8. Latin Kl. 4.

5 Kl. Dansk Stil Kl. 11—2.

4 Kl. Matematik Kl. 3.

3 Kl. Dansk Stil Kl. 8—11.

2 Kl. Dansk Stil Kl. 11—2.

1 Kl. Dansk Stil Kl. 8—11.

Fredag d. 22. Juni.

6 Kl. Naturlære Kl. 11. Historie Kl. 5.

5 Kl. Version Kl. 8—11.

4 Kl. Latin Kl. 8.

3 Kl. Latinsk og Tysk Stil Kl. 11—2.

2 Kl. Latinsk og Tysk Stil Kl. 8—11.

1 Kl. Skriftlig Regning Kl. 11—2.

Lørdag d. 23. Juni.

- 6 Kl. Tysk Kl. 8.
- 3 Kl. Skriftlig Arithmetik Kl. 8—11.
- 2 Kl. Skriftlig Regning Kl. 8—11.

Mandag d. 25. Juni.

- 4 Realkl. Engelsk Kl. 8.

Tirsdag d. 26. Juni.

- 6 Kl. Fransk Kl. 8.
- 5 Kl. Fransk Stil Kl. 8—11.
- 4 Realkl. Naturhistorie og Naturlære Kl. 1.
- 3 Kl. Skriftlig Geometri Kl. 8—11.

Onsdag d. 27. Juni.

Meddelelse angaaende Afgangsprøvens Udfald Kl. 12.

Onsdag d. 4. Juli.

- 5 Kl. Oldnordisk Kl. 11.
- 3 Kl. Arithmetik Kl. 8.
- 2 Kl. Religion Kl. 12.
- 1 Kl. Naturhistorie Kl. 11.
- 2 Underkl. Dansk Stil Kl. 8—11.
- 1 Underkl. Dansk Stil Kl. 8—11.

Torsdag d. 5. Juli.

- 3 Kl. Naturlære Kl. 8.
- 2 Kl. Fransk Kl. 8.
- 1 Kl. Arithmetik Kl. 11.
- 2 Underkl. Naturhistorie Kl. 11.
- 1 Underkl. Tysk Kl. 8.

Fredag d. 6. Juli.

- 4 Kl. Fransk og Historie Kl. 8.
- 3 Kl. Geometri Kl. 8.
- 2 Kl. Naturhistorie Kl. 8.
- 1 Kl. Religion Kl. 8.

Lørdag d. 7. Juli.

- 5 Kl. Fransk Kl. 11.
- 4 Kl. Naturhistorie Kl. 11.
- 3 Kl. Historie Kl. 11.
- 2 Kl. Geografi Kl. 11.
- 1 Kl. Tysk Kl. 8.
- 2 Underkl. Geografi Kl. 8.
- 1 Underkl. Historie Kl. 8.
- Prøve af de nyanmeldte Disciple Kl. 4.

Mandag d. 9. Juli.

- 5 Kl. Græsk Kl. 10¹/₂.
- 4 Kl. Tysk Kl. 8. Geografi Kl. 12.
- 3 Kl. Naturhistorie Kl. 8.
- 2 Kl. Historie Kl. 8.
- 1 Kl. Geografi Kl. 8.
- 2 Underkl. Historie Kl. 11.
- 1 Underkl. Regning Kl. 11.

Tirsdag d. 10. Juli.

- 5 Kl. Naturlære Kl. 8.
- 3 Kl. Tysk Kl. 8. Engelsk Kl. 11.
- 2 Kl. Arithmetik Kl. 11.
- 1 Kl. Latin Kl. 11. Engelsk Kl. 1.
- 2 Underkl. Fransk Kl. 8. Regning Kl. 11.
- 1 Underkl. Geografi Kl. 8.

Onsdag den 11. Juli.

- 5 Kl. Tysk Kl. 12. Historie Kl. 1.
- 3 Kl. Græsk og Naturlære Kl. 10.
- 2 Kl. Latin og Engelsk Kl. 8.
- 1 Kl. Fransk Kl. 8.
- 2 Underkl. Religion Kl. 8.
- 1 Underkl. Religion Kl. 11.

Torsdag d. 12. Juli.

- 5 Kl. Latin Kl. 11.
- 3 Kl. Latin Kl. 8. Geografi Kl. 1.
- 2 Kl. Geometri Kl. 8.
- 1 Kl. Geometri Kl. 11.
- 2 Underkl. Tysk Kl. 8.
- 1 Underkl. Dansk Kl. 11.

Fredag d. 13. Juli.

- 4 Kl. Græsk Kl. 8.
- 3 Kl. Fransk Kl. 8.
- 2 Kl. Tysk Kl. 8.
- 1 Kl. Historie Kl. 11.
- 2 Underkl. Dansk Kl. 8.
- 1 Underkl. Naturhistorie Kl. 11.

Lørdag d. 14. Juli.

Kl. 10 bekendtgjøres Prøvernes Udfald, hvorefter Sommerferien begynder.

Onsdag d. 15. August Kl. 12

begynder Undervisningen i det nye Skoleaar.

Til at overvære de forskellige mundtlige Prøver indbydes Disciplenes Forældre og Værger, samt enhver, der interesserer sig for Skolen.

V. A. Bloch.